

Vážení přátelé,

dostáváte do rukou druhé letošní číslo našeho časopisu. V recenzované části najdete články Heleny Kučerové, Jiřího Trávníčka, Karla Veverky a Davida Macha.

V prvním, teoretickém příspěvku Helena Kučerová, vyučující na Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, autorka několika odborných studií a publikací, předkládá aktuální pohled na bibliografická metadata. Shrnuje základní poznatky, k nimž dospěli odborníci z různých oblastí zabývající se metadaty, zabývá se otázkou začlenění bibliografických metadat produkovaných knihovnami do kontextu ostatních typů metadat a také do širšího kontextu globálního informačního prostředí sémantického webu. Podrobně se zabývá vymezením obsahu pojmu metadat, problémem jeho definování tak, aby mohlo být dosaženo obecně akceptované definice metadat. Dále podává přehled různých přístupů k vymezení struktury metadat, věnuje se typologii metadat obecně a typologii bibliografických metadat zvlášť. V závěru formuluje výzkumné otázky pro další bádání v oblasti metadat a naznačuje možné odpovědi a hypotézy.

Jiří Trávníček (Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR), který se dlouhodobě zabývá čtenářskými výzkumy, podává téma digitálního a tradičního čtení, a to s využitím statistických dat, vycházejících z několika průzkumů uskutečněných Národní knihovnou ČR a Ústavem pro českou literaturu Akademie věd ČR, i dat pocházejících z mezinárodních výzkumů, při nichž bylo konfrontováno čtení „z papíru“ s digitálním čtením a využíváním internetu. Autor potvrzuje, že jsme dnes svědky změny v naší čtenářské a mediální kultuře, klade však zároveň otázku, o jakou změnu se vlastně jedná – může jít o změnu, která zásadně mění naši kulturu a s ní i čtení, nebo dokonce způsobuje nevratné změny našich mozkových a neurálních center?

Karel Veverka (hudební oddělení Národní knihovny České republiky) nás seznamuje s prvními výsledky výzkumu historické hudební sbírky z kostela Nejsvětější Trojice ve středočeské obci Koleč (většina materiálu spadá do období druhé poloviny 18. století až začátku 20. století). Výzkumy tohoto druhu, které přibližují čilý hudební provoz v chrámovém prostředí v méně významných českých lokalitách, odhalují dosud nezpracovaný hudební materiál, ale také přispívají k výzkumu lokální hudební historie a kulturního života mimo velká centra. Prezentovaný text tvoří základ pro předmluvu plánovaného katalogu kolečské sbírky.

David Mach (oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny České republiky) je již pravidelným přispěvatelem našeho časopisu. Nyní prezentuje článek na téma užití antikvové sazby při tisku českojazyčných učebnic v období před a po roce 1774 (období tereziánských školních reforem); zároveň přináší zajímavé detaily týkající se dobové tiskařské a vydavatelské praxe. Autorovi článku se podařilo shromáždit několik slabikářů

a čítanek dochovaných v různých domácích státních či církevních knihovnách, v nichž se vyskytují texty tištěné antikvou. Při popisu těchto učebnic demonstruje jejich zaměření, obsahovou náplň, strukturu, ale i peripetie používání antikvy a její diakritizace v našem knihtisku na přelomu 18. a 19. století.

Ruské autorky Julia Viktorovna Maslova a Světlana Damirovna Borodina z Kazaňského institutu kultury nám nabídly svoji práci zkoumající knihovny jako (potenciální) síťové společenství. Profesní síť jsou již mnohými výzkumníky považovány za hlavní kanál předávání profesních informací. Výsledky výzkumu autorek příspěvku ukazují, že o knihovnickém profesním společenství zatím nemůžeme hovořit jako o síti, vertikální vektor komunikace zde není kompenzován kanálem zpětné vazby, který mohou zaručit právě profesní síť. Knihovny by tu měly nalézt svoje místo, aby se staly účinnou součástí znalostní sítě, ale aby také využily možnosti síťového přístupu a komunikace k dosahování profesních cílů.

Renáta Modráková z oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny České republiky podává zprávu o nákupu raně novověkého rukopisu z období 1789–1790 Národní knihovnou České republiky. Rukopis čítá dvacet kázání Michala Blažka, moravského superintendenta církve evangelické helvétského vyznání. Autorka se kromě popisu rukopisu, jeho obsahu, formy a okolností jeho získání zabývá také osobností kazatele Michala Blažka. Předpokládá zájem zejména odborníků na průzkum lokálních dějin moravského venkova (místem vzniku kázání je Jimramov na Českomoravské vrchovině), stejně tak i církevních a kulturních dějin.

Do rubriky recenze přispěly Linda Jansová a Anna Machová. Linda Jansová podrobně analyzuje XXVII. svazek slovenského sborníku Knižničná a informačná veda, sestavený prof. Jelou Steinerovou, který vydala Univerzita Komenského v Bratislavě v roce 2017. Recenze zpracovaná Annou Machovou informuje o obsahu ruského sborníku Čtení: rozmanitost možností (v originále *Čtení: Mnogoobrazije vozmožnostej*), vydaného Ruskou národní knihovnou v Sankt-Petěrburgu v roce 2017 a přinášejícího příspěvky z konference pořádané tamním Centrem četby, specializovanou složkou této knihovny.

Tipy z Knihovny knihovnické literatury obsahují výběr šesti zajímavých nových publikací, které si lze půjčit ve studovně Knihovny knihovnické literatury Knihovnického institutu.

V rubrice Novinky zahraniční knihovnické literatury přinášíme druhou část referátů na téma tradičního a elektronického čtení (první část byla publikována v Knihovně: knihovnické revui č. 1/2019; originální články jsou z elektronického periodika *First Monday* č. 10/2018, <https://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/issue/view/608/showToc>). Tato monotematická část rubriky je doplněna dvěma příspěvky – z Kuby a Německa, resp. Francie.

Připomínám termíny uzávěrek pro příští rok, které najdete zde: <https://knihovnairevue.nkp.cz/termíny>.

Chtěla bych vám poděkovat za přízeň, kterou nám již 30 let věnujete. Ano, letošní ročník „Knihovny“ je již třicátý! Věřím, že naše snaha o dobrý odborný časopis bude i nadále u vás nacházet odezvu a že vám časopis bude pomáhat v práci i studiu. Potřebujeme ale i zpětnou vazbu – jsme proto vděční za nápady a podněty čtenářů i autorů, které nám pomáhají zlepšovat redakční práci.

Děkuji za celoroční pilnou práci také všem svým spolupracovníkům, redakční radě a těším se na všechny v dalším roce.

Krásné prožití konce roku 2019, včetně vánočních svátků, a dobrý vstup do roku nového za redakci přeje

Renáta Salátová